

Υπόθεση C-714/22**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία κατάθεσης:**

22 Νοεμβρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Sofiyski rayonen sad (Βουλγαρία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Νοεμβρίου 2022

Ενάγουσα:

S.R.G.

Εναγομένη:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης

Η διαδικασία διέπεται από το άρθρο 267, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ένδικη διαφορά σχετικά με το κύρος σύμβασης καταναλωτικής πίστης στην οποία συμφωνήθηκε η πληρωμή προαιρετικών συμπληρωματικών υπηρεσιών. Ανακύπτουν τα ακόλουθα ζητήματα: αποτελούν οι υπηρεσίες αυτές δραστηριότητες στο πλαίσιο της ανάληψης και της διαχείρισης της πίστωσης, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνονται στο συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (στο εξής: ΣΕΠΕ) της πίστωσης; Μπορούν, συνεπώς, οι ρήτρες που αφορούν τις πρόσθετες αυτές υπηρεσίες να είναι καταχρηστικές κατά την έννοια της οδηγίας 93/13 και πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελούν μέρος του «συνολικού κόστους της πίστωσης», βάσει του οποίου προσδιορίζεται το ΣΕΠΕ σύμφωνα με την οδηγία 2008/48; Πώς πρέπει να επιμερίζονται τα δικαστικά έξοδα υπό το πρίσμα της έως σήμερα νομολογίας του Δικαστηρίου (απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις

C-224/19 και C-259/19), όταν διαπιστώνεται η καταχρηστικότητα ρητρών σε σύμβαση που συνάπτεται με καταναλωτή;

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει το άρθρο 3, στοιχείο ζ΄, της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι τα έξοδα που αφορούν συμπληρωματικές υπηρεσίες στο πλαίσιο σύμβασης καταναλωτικής πίστης, όπως τα έξοδα που αφορούν τη δυνατότητα αναστολής της πληρωμής και μείωσης των δόσεων, αποτελούν μέρος του ΣΕΠΕ της πίστωσης;

2. Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ζ΄, της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι η εσφαλμένη αναγραφή του ΣΕΠΕ σε σύμβαση πίστωσης μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή πρέπει να θεωρείται ως παράλειψη μνείας του ΣΕΠΕ στη σύμβαση πίστωσης και ότι το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εφαρμόζει τις έννομες συνέπειες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για την παράλειψη μνείας του ΣΕΠΕ σε σύμβαση καταναλωτικής πίστης;

3. Έχει το άρθρο 23 της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι η ακυρότητα της σύμβασης καταναλωτικής πίστης που προβλέπει το εθνικό δίκαιο ως κύρωση, βάσει της οποίας πρέπει να επιστρέφεται απλώς το κεφάλαιο που χορηγήθηκε, είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας όταν το ΣΕΠΕ δεν αναγράφεται με σαφήνεια στη σύμβαση καταναλωτικής πίστης;

4. Έχει το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ την έννοια ότι τα έξοδα που αφορούν πακέτο συμπληρωματικών υπηρεσιών, οι οποίες προβλέπονται ως κύρια σύμβαση σε χωριστή πρόσθετη συμφωνία στο πλαίσιο σύμβασης καταναλωτικής πίστης, πρέπει να θεωρούνται μέρος του κυρίου αντικείμενου της σύμβασης και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο του ελέγχου της καταχρηστικότητας;

5. Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, σε συνδυασμό με το σημείο 1, στοιχείο ξ΄, του παραρτήματος της οδηγίας αυτής, την έννοια ότι ρήτρα που περιέχεται σε σύμβαση που αφορά συμπληρωματικές υπηρεσίες στο πλαίσιο σύμβασης καταναλωτικής πίστης είναι καταχρηστική, όταν με αυτήν παρέχεται στον καταναλωτή η αφηρημένη δυνατότητα να αναστέλλει και να προγραμματίζει εκ νέου τις πληρωμές του, πλην όμως οφείλει για τη δυνατότητα αυτή τέλη ακόμη και αν δεν κάνει χρήση της;

6. Έχουν τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, καθώς και η αρχή της αποτελεσματικότητας την έννοια ότι αντίκεινται σε ρύθμιση σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η επιβολή μέρους των δικαστικών εξόδων εις βάρος του καταναλωτή στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) όταν γίνεται εν μέρει δεκτό το αίτημα να αναγνωρισθεί ότι δεν οφείλονται ορισμένα ποσά λόγω του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας [...] 2) όταν η ενάσκηση του δικαιώματος του καταναλωτή κατά τον ποσοτικό προσδιορισμό της απαίτησης είναι πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής και 3) σε κάθε περίπτωση καταχρηστικής

ρήτρας, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες η ύπαρξη της καταχρηστικής ρήτηρας δεν έχει άμεση επίδραση, εν όλω ή εν μέρει, στο ύψος της αξίωσης του πιστωτικού φορέα ή όταν η ρήτρα δεν έχει άμεση σχέση με το αντικείμενο της δίκης;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ειδικότερα άρθρο 3, παράγραφος 1, άρθρο 4, παράγραφος 2, άρθρο 6, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1

Οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ειδικότερα άρθρο 3, στοιχείο ζ', άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', και άρθρο 23

Απόφαση της 20ης Σεπτεμβρίου 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745)

Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, CaixaBank και Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-224/19 και C-259/19, EU:C:2020:578, ιδίως σημείο 5 του διατακτικού

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Zakon za zadalzhniata i dogovorite (βουλγαρικός νόμος περί ενοχικών υποχρεώσεων και συμβάσεων), ειδικότερα άρθρο 26

Zakon za potrebitelskia Kredige (βουλγαρικός νόμος περί καταναλωτικής πίστης, στο εξής: ZPK), ειδικότερα άρθρα 10a, 11, 19, 21 έως 24 και 33, καθώς και παράγραφος 1 των Dopalnitelni raztoudbi (συμπληρωματικών διατάξεων) του νόμου αυτού

Grazhdanski protsesualen kodeks (βουλγαρικός κώδικας πολιτικής δικονομίας), ειδικότερα άρθρο 7, παράγραφος 3, και άρθρο 78

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Στις 10 Οκτωβρίου 2019, η ενάγουσα και η εναγομένη συνήψαν σύμβαση καταναλωτικής πίστης με το ακόλουθο περιεχόμενο: χορήγηση πίστωσης 5 000 λέβα (BGN) διάρκειας 36 μηνών, χρεωστικό επιτόκιο 41,00 % ετησίως, ΣΕΠΕ 49,02 %, συνολική οφειλή για την πίστωση ύψους 8 765,02 λέβα (BGN). Εκτός από τη συνολική οφειλή για την πίστωση, η σύμβαση καταναλωτικής πίστης περιλαμβάνει προμήθεια για τις ακόλουθες προαιρετικές συμπληρωματικές

υπηρεσίες: α) χορήγηση του δικαιώματος κατά προτεραιότητα εξέτασης και εκταμίευσης του ποσού της καταναλωτικής πίστης («Fast») έναντι ποσού 1 250 λέβα (BGN) και β) χορήγηση του δικαιώματος τροποποίησης του πίνακα χρεολυσίων της καταναλωτικής πίστωσης («Flexi») έναντι ποσού των 2 500 λέβα (BGN). Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται στον πίνακα χρεολυσίων ως συστατικό στοιχείο της σύμβασης, γεγονός που αυξάνει τη συνολική οφειλή για την πίστωση στο ποσό των 12 515,02 λέβα (BGN), το οποίο οφείλεται σε 36 μηνιαίες δόσεις ποσού 347,64 λέβα (BGN) εκάστη. Οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι η εναγομένη έχει πράγματι καταβάλει στην ενάγουσα το ποσό των 5 000 λέβα (BGN).

- 2 Στη σύμβαση πίστωσης αναφέρεται ότι ο πελάτης εξέφρασε ρητά εκ των προτέρων την επιθυμία να αποκτήσει τις προαιρετικές συμπληρωματικές υπηρεσίες, οι δε όροι προκειμένου να γίνει χρήση των υπηρεσιών αυτών περιγράφονται λεπτομερώς στους γενικούς όρους συναλλαγών της εναγομένης. Σύμφωνα με αυτούς, η συμπληρωματική υπηρεσία «Fast» παρέχει στον πελάτη που την απέκτησε το δικαίωμα να εξετασθεί κατά προτεραιότητα το αίτημά του για χορήγηση πίστωσης. Κατόπιν εγκριτικής απόφασης, το χορηγούμενο ποσό κατατίθεται στον πελάτη εντός 24 ωρών από την υπογραφή των απαιτούμενων εγγράφων. Σύμφωνα με τους γενικούς όρους συναλλαγών, η συμπληρωματική υπηρεσία «Flexi» παρέχει στον πελάτη που την απέκτησε το δικαίωμα να τροποποιήσει τον πίνακα χρεολυσίων του υπό τις αντίστοιχες ειδικές προϋποθέσεις. Ο πελάτης μπορεί να ζητήσει την αναστολή της πληρωμής ή τη μείωση ορισμένου αριθμού τοκοχρεολυτικών δόσεων εάν συντρέχει ένας από τους λόγους που απαριθμούνται λεπτομερώς (ανικανότητα προς εργασία, απώλεια της θέσης εργασίας, απώλεια ή μείωση της περιουσίας σε περίπτωση καταστροφής κ.λπ.).
- 3 Επί της ουσίας, οι διάδικοι δεν αμφισβητούν ότι, κατά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο καταναλωτής είχε πρόθεση να αποκτήσει οικειοθελώς τις αναφερόμενες συμπληρωματικές υπηρεσίες. Δεν προβλήθηκε η ένσταση της παραπλάνησης της ενάγουσας ως προς τη φύση της σύμβασης που συνήφθη μαζί της. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης, δεν υποστηρίχθηκε ότι η εναγομένη θα είχε αρνηθεί τη χορήγηση πίστωσης εάν δεν καταβάλλονταν οι εν λόγω συμπληρωματικές υπηρεσίες.
- 4 Σύμφωνα με τις εφαρμοζόμενες εν προκειμένω διατάξεις εθνικού δικαίου του ΖΡΚ, ο πιστωτικός φορέας δεν μπορεί να απαιτήσει την καταβολή εξόδων ή προμηθειών για δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάληψη και τη διαχείριση της πίστωσης (άρθρο 10α, παράγραφος 2). Το ΣΕΠΕ της πίστωσης ορίζεται ως το συνολικό τρέχον ή μελλοντικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή και δεν πρέπει να υπερβαίνει ορισμένο ανώτατο όριο (άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 4). Συναφώς, τόσο το ύψος του ΣΕΠΕ όσο και το συνολικό ποσό που πρέπει να καταβάλει ο καταναλωτής, τα οποία υπολογίζονται κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης πίστωσης, αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία της σύμβασης καταναλωτικής πίστης (άρθρο 11, παράγραφος 1, σημείο 10). Ταυτόχρονα, κάθε ρήτρα σε σύμβαση καταναλωτικής πίστης που έχει ως σκοπό ή

αποτέλεσμα την καταστρατήγηση των απαιτήσεων του ZPK είναι άκυρη (άρθρο 21)· εάν δεν πληρούται η προϋπόθεση της μνείας του ΣΕΠΕ ή εάν υπερβαίνεται το ανώτατο όριό του, η σύμβαση καταναλωτικής πίστης είναι άκυρη (άρθρο 22). Σε περίπτωση ακυρότητας της σύμβασης καταναλωτικής πίστης, ο καταναλωτής υποχρεούται απλώς στην επιστροφή του καθαρού ποσού της πίστωσης και δεν οφείλει τόκους ή άλλα έξοδα της πίστωσης (άρθρο 23).

- 5 Η ενάγουσα άσκησε αρνητική αναγνωριστική αγωγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Ζητεί να αναγνωρισθεί ότι δεν οφείλει στην εναγομένη συνολικό ποσό 7 515,02 λέβα (BGN), εκ των οποίων: 1) συμβατικούς τόκους ύψους 3 765,02 λέβα (BGN), οι οποίοι αποτελούνται από το ετήσιο χρεωστικό επιτόκιο και το ΣΕΠΕ για ολόκληρη τη διάρκεια της σύμβασης καταναλωτικής πίστης, 2) προμήθεια 1 250 λέβα (BGN) για τη συμπληρωματική υπηρεσία «Fast» και 3) προμήθεια 2 500 λέβα (BGN) για τη συμπληρωματική υπηρεσία «Flexi».

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 6 Η S.R.G. υποστηρίζει ότι οι ρήτρες της σύμβασης καταναλωτικής πίστης που επιβάλλουν την πληρωμή των ετήσιων τόκων, του ΣΕΠΕ και της προμήθειας για τις συμπληρωματικές υπηρεσίες είναι άκυρες λόγω αντίθεσης στα χρηστά ήθη. Επιπλέον, αμφισβητεί την υποχρέωση καταβολής της προμήθειας για τις συμπληρωματικές υπηρεσίες, οι οποίες συνιστούσαν, κατά την άποψή της, συνήθη δραστηριότητα στο πλαίσιο της διαχείρισης της πίστωσης (περιελάμβαναν την εξέταση του αιτήματος χορήγησης και εκταμίευσης της καταναλωτικής πίστωσης). Η S.R.G. ισχυρίζεται ότι δεν οφείλει τις προμήθειες αυτές λόγω της αντίθεσής τους στα χρηστά ήθη, δεδομένου ότι οι προμήθειες για τις δύο συμπληρωματικές υπηρεσίες ανέρχονται στο συνολικό ποσό των 3 750 λέβα (BGN) και το ποσό αυτό υπερβαίνει το ήμισυ του ποσού της χορηγηθείσας πίστωσης. Οι επίδικες προμήθειες δεν αφορούν υπηρεσίες εκτός του πλαισίου της κύριας απαίτησης του πιστωτικού φορέα, αλλά αποτελούν έξοδα για την ανάληψη της πίστωσης ή για δραστηριότητες που συνδέονται με τη διαχείριση της πίστωσης. Για τον λόγο αυτό, παραβιάζεται η ρητή απαγόρευση κατά την οποία ο πιστωτικός φορέας δεν επιτρέπεται να απαιτεί έξοδα και προμήθειες για δραστηριότητες στο πλαίσιο της ανάληψης και της διαχείρισης της πίστωσης. Επιπλέον, η ενάγουσα υποστηρίζει ότι οι συμπληρωματικές υπηρεσίες αποτελούν μέρος του συμβατικού ανταλλάγματος και, επομένως, θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται στο ΣΕΠΕ. Οι προμήθειες για τις εν λόγω συμπληρωματικές υπηρεσίες συνιστούν για τον καταναλωτή έξοδα και, συνεπώς, συγκεκριμένα έξοδα της πίστωσης, πρέπει δε για τον λόγο αυτό να συμπεριλαμβάνονται κατά τον καθορισμό του ΣΕΠΕ. Αν όμως το κόστος των επίμαχων υπηρεσιών συνυπολογιζόταν στο ΣΕΠΕ, αυτό θα υπερέβαινε τα όρια του ZPK όσον αφορά το ανώτατο όριό του, το γεγονός δε αυτό θα οδηγούσε στην ακυρότητα της σύμβασης καταναλωτικής πίστης.
- 7 Η εναγομένη εκθέτει ότι η ενάγουσα αποφάσισε οικειοθελώς, στο πλαίσιο του αιτήματός της για τη χορήγηση της πίστωσης, να αποκτήσει τις συμπληρωματικές

υπηρεσίες της σύμβασης. Έλαβε την απαραίτητη πρόσθετη προσυμβατική ενημέρωση σχετικά με τις υπηρεσίες της σύμβασης. Η εναγομένη υποστηρίζει ότι το ετήσιο χρεωστικό επιτόκιο είναι σταθερό και ότι αναφέρεται στους γενικούς όρους συναλλαγών, οι οποίοι αποτελούν μέρος της συναφθείσας σύμβασης καταναλωτικής πίστης, εξ αυτών δε προκύπτει το συμβατικό αντάλλαγμα, οι όροι που ισχύουν για την εφαρμογή του χρεωστικού επιτοκίου και ο τρόπος υπολογισμού του ΣΕΠΕ. Περαιτέρω, στον πίνακα χρεολυσίων περιέχονται τα ακριβή στοιχεία των οφειλόμενων τοκοχρεολυτικών δόσεων για ολόκληρη τη διάρκεια της σύμβασης. Οι γενικοί όροι συναλλαγών προβλέπουν το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή. Η εναγομένη αρνείται τον ισχυρισμό ότι οι ρήτρες σχετικά με την απόκτηση των συμπληρωματικών υπηρεσιών προσκρούουν στα χρηστά ήθη, καθόσον οι πρόσθετες αυτές δυνατότητες επιλέχθηκαν από την ενάγουσα και δεν συνιστούν αναγκαστικό όρο για τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης. Για τον λόγο αυτό, αρνείται ως αβάσιμο τον ισχυρισμό της ενάγουσας περί καταχρηστικότητας. Η εναγομένη ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα έκανε χρήση των υπηρεσιών της συμπληρωματικής συμφωνίας, δηλαδή της κατά προτεραιότητα εξέτασης και εκταμίευσης του ποσού της καταναλωτικής πίστης και της αναστολής της πληρωμής των τοκοχρεολυτικών δόσεων που συμφωνήθηκαν στη σύμβαση.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

- 8 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το αντικείμενο της κύριας δίκης επικεντρώνεται στο ζήτημα του κύρους της σύμβασης πίστωσης στο σύνολό της και του κύρους των επί μέρους ρητρών σχετικά με την απόκτηση των συμπληρωματικών υπηρεσιών. Σύμφωνα με τη βουλγαρική νομοθεσία, ο δικαστικός σχηματισμός που επιλαμβάνεται μιας υποθέσεως υποχρεούται να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τις καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης καταναλωτικής πίστης, όπως η επίμαχη εν προκειμένω.
- 9 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, καταρχάς, με ποιον τρόπο καθορίζεται το ΣΕΠΕ στη σύμβαση καταναλωτικής πίστης. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, μια σύμβαση καταναλωτικής πίστης σχετικά με την οποία δεν πληρούται η υποχρέωση μνείας του ΣΕΠΕ κηρύσσεται άκυρη· ο καταναλωτής υποχρεούται απλώς να επιστρέψει το ποσό που έλαβε, χωρίς τόκους και έξοδα. Το αιτούν δικαστήριο εκλαμβάνει με τον ίδιο τρόπο την απόφαση στην υπόθεση EOS KSI Slovensko (C-448/17), σύμφωνα με την οποία η απαίτηση του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ δεν πληρούται όταν η ρήτρα σχετικά με το ύψος του ΣΕΠΕ είναι διατυπωμένη κατά τρόπο ασαφή. Ως εκ τούτου, το εθνικό δικαστήριο δεν υποχρεούται να εφαρμόσει τέτοιες ρήτρες. Εντούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να εξετασθεί αν η κύρωση που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, ήτοι η κήρυξη της ακυρότητας της σύμβασης καταναλωτικής πίστης σε περίπτωση που αυτή δεν πληροί την αναγκαστικού χαρακτήρα απαίτηση σχετικά με τη μνεία του ΣΕΠΕ είναι κατάλληλη ή αναλογική κατά την έννοια του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ. Το ζήτημα αυτό πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα των ισχυρισμών της ενάγουσας ότι, κατά τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ στη

σύμβαση, ο πιστωτικός φορέας σκοπίμως δεν συμπεριέλαβε τις προμήθειες για τις συμπληρωματικές υπηρεσίες, οι οποίες κατ' ουσίαν δεν είναι συμπληρωματικές, αλλά συνδέονται με την ανάληψη και τη διαχείριση της πίστωσης. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να διευκρινισθεί το ζήτημα αν η εσφαλμένη αναγραφή του ύψους του ΣΕΠΕ σε σύμβαση καταναλωτικής πίστης ισοδυναμεί με την παράλειψη μνείας αυτού. Αντίστοιχα, πρέπει να διευκρινισθεί το συναφές ζήτημα αν οι συμφωνηθείσες προμήθειες για «συμπληρωματικές υπηρεσίες» (οι οποίες, κατά τη σύναψη της σύμβασης περιέχονταν στον αρχικό πίνακα χρεολυσίων και σχετίζονται εξ ολοκλήρου με τον τρόπο αποπληρωμής της πίστωσης και όχι με την απόκτηση άλλων εμπορευμάτων ή αγαθών) συνιστούν έξοδα τα οποία πρέπει να περιλαμβάνονται στο ΣΕΠΕ σύμφωνα με το άρθρο 3, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2008/48/ΕΚ. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να ερμηνευθεί αν η καταβολή τέτοιων προμηθειών συνιστά εν προκειμένω «κύριο αντικείμενο» σύμβασης που συνδέεται με τη σύμβαση πίστωσης ή πρόσθετο όρο ή, αντίστοιχα, πρόσθετα έξοδα της σύμβασης πίστωσης.

- 10 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στο σημείο 5 του διατακτικού της απόφασης της 16ης Ιουλίου 2020, Caixabank και Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-224/19 και C-259/19), το οποίο έχει ως εξής: «Το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, καθώς και η αρχή της αποτελεσματικότητας, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε καθεστώς που επιτρέπει να επιβαρύνεται ο καταναλωτής με μέρος των δικαστικών εξόδων ανάλογα με το ύψος των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών που του επιστρέφονται κατόπιν της αναγνώρισης της ακυρότητας συμβατικής ρήτρας λόγω του καταχρηστικού χαρακτήρα της, δεδομένου ότι ένα τέτοιο καθεστώς δημιουργεί σημαντικό εμπόδιο ικανό να αποτρέψει τους καταναλωτές από το να ασκήσουν το δικαίωμα σε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικών ρητρών το οποίο τους απονέμει η οδηγία 93/13». Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το ζήτημα που ανακύπτει για τον εθνικό δικαστή είναι αν η ερμηνεία αυτή πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις που η ενάσκηση του δικαιώματος του καταναλωτή είναι πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής, όταν πρέπει να προσδιορισθεί ποσοτικά η αξίωση επιστροφής των πληρωμών που έγιναν επί τη βάση της καταχρηστικής ρήτρας, ή σε όλες τις περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης που υφίσταται καταχρηστική ρήτρα η οποία δεν έχει επίδραση, εν όλω ή εν μέρει, στο ύψος της αξίωσης και δεν έχει άμεση σχέση με το αντικείμενο της δίκης ή, αντίστοιχα, με την οφειλή έναντι του πιστωτικού φορέα. Το ζήτημα αυτό είναι συναφές με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι, στο μέτρο που οι προμήθειες για «συμπληρωματικές υπηρεσίες» συνιστούν το «κύριο αντικείμενο» σύμβασης που συνδέεται με τη σύμβαση πίστωσης και, επομένως, δεν θα έπρεπε να συμπεριλαμβάνονται κατά τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ, η εκδοθησόμενη απόφαση επί της ένδικης διαφοράς θα πρέπει να κρίνει επίσης το ζήτημα της κατανομής των δικαστικών εξόδων. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η αναλογία των δικαστικών εξόδων εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο γίνεται δεκτή ή, αντίστοιχα, απορρίπτεται η αγωγή, ανεξαρτήτως της ιδιότητας που έχει έκαστος διάδικος στη διαδικασία.